
UNIVERSITY
OF DEBRECEN

FACULTY OF
HEALTH
NYÍREGYHÁZA

ACTA
MEDSOC
VOLUME 7.
2016

Munkaerő-piac, külföldi munka és tanulás

Labour Market, Working and *Studying Abroad*

Kállai Barbara – Lengyelné Pogácsás Mária – Nyírcsák János

Abstract

In our study we summarize the outcomes of the Youth of Nyíregyháza 2015 research connected to youth employment, studying and mobility. Our aim is to depict the characteristics and future plans of youngsters about studying and working. We analysed the answers of youngsters aged 15-18 and young adults aged 19-29 separately, but as for mobility, we compared the answers of the two age groups.

Most of the young people are studying or working, though many of them are doing both activities at the same time. Half of them have already worked during their studies. Most of the young adults are working as employees. After analysing the results, we can say that today's youngsters are mobile, willing to move for a better living and career. They would stay in the town because of their friends and family, but these factors are mainly motivating the youngsters. Family and friends are also important for young adults but not as much as for the youngsters. Both age groups are motivated to move abroad, or to another county or town in Hungary if they could

get better opportunities, but they would not like to commute a lot day by day therefore moving seems to be a better option for them.

To sum up, we can say that youngsters in this research are open to changes and they are mobile.

Keywords: labour market situation of young adults, learning and working abroad, future plans of youngsters, mobility

DOI:10.19055/ams.2016.7/20-21/4

Absztrakt

Tanulmányunkban összefoglaljuk a „Nyíregyháza Ifjúsága 2015” kutatásának fiatalok munkavállalásával, tanulásával és mobilitásával kapcsolatos eredményeit. Célunk, hogy a mintába került fiatalok jövőbeli, tanulással és munkavállalással kapcsolatos jellemzőit és terveit bemutassuk az olvasó számára. Az eredményeket a 15-18 éves és a 19-29 éves korosztály esetében külön vizsgáltuk, azonban a mobilitás témájában a két korcsoport által adott válaszokat összehasonlítottuk.

A mintába került fiatalok túlnyomó része tanul vagy dolgozik, de a két tevékenység sokak életében egyszerre van jelen. Azonban a fiatalabbak felére is jellemző, hogy már dolgozott az iskola mellett. A többség alkalmazottként végzi munkáját. Az eredményeket vizsgálva azt látjuk, hogy korunk fiataljai mobilisak, hajlandóak lennének elköltözni máshová a jobb megélhetés és a karrier érdekében. Barátaik és családjuk jelenik meg azonban leginkább visszatartó erőként. Ezek főleg a 15-18 éves korosztály esetében jelentek meg hangsúlyosabban. A fiatal felnőttek többségének terveit közötti is szerepel a költözés, azonban nem olyan nagy arányban, mint a 15-18 évesek körében. Mobilitásuk nemcsak a külföldre való költözésben nyilvánul meg, hanem akár másik településre vagy megyébe is elköltöznének, ha kedvezőbb lehetőséghez jutnának ezáltal. Az ingázást azonban egyik korosztály sem szívesen vállalja.

Összegzésképp tehát az mondható el a kutatásba bevont fiatalokról, hogy nyitottak a változásra, befogadóak és mobilisak.

Kulcsszavak: fiatalok munkaerő-piaci helyzete, külföldi munkavállalás és tanulás, fiatalok jövőbeli terveit, mobilitás

Bevezetés

Foglalkoztatás és munkanélküliség. Két olyan kulcsfogalom, amely egymástól elválaszthatatlan, és messzemenően meghatározza egy társadalom működését, életképességét. A munkaerő-piac az a terület, amelynek vizsgálatával, kutatásával, elemzésével folyamatosan foglalkoznak a különböző tudományágakhoz tartozó szakemberek. Persze nem véletlen, hogy ez a terület mindig is központi szereppel

bírt. Egy önmagába visszatérő folyamat részeként, a munka révén szerzett jövedelem működteti a gazdaságot, teszi életképesé, élhetővé az adott társadalmat.

Jelen tanulmányunkban a „Nyíregyháza Ifjúsága 2015” kutatás során nyert adatok felhasználásával a mintába került 15-29 év közötti fiatalok munkaerő-piaci helyzetének, tanulási terveinek és mobilitási hajlandóságának bemutatását tűztük ki célul. Tanulmányunkban külön mutatjuk be a mintába került 15-18 éves és a 19-29 éves korosztállyal kapcsolatban nyert eredményeket a tanulás és munkavállalás terén. A tanulmány ezt követő részében a mobilitás témája kerül kifejtésre. Ez utóbbi fejezetben fontosnak tartottuk, hogy a két korosztály által adott válaszokat együtt vizsgáljuk, és feltárjuk a köztük lévő esetleges hasonlóságokat és különbségeket.

Az talán egy közhelyszerű gondolat, hogy az eltérő társadalmi berendezkedésű országok eltérő munkaerő-piaci jellemzőkkel bírnak. Az államszocialista országokban deklarált volt a teljes foglalkoztatás, ugyanakkor a piacgazdaságokban a gazdaság egészséges működésének természetes velejárója a munkanélküliség.

A Központi Statisztikai Hivatal által használt definíció szerint munkanélküliek közé azok a személyek tartoznak, akikre egyidejűleg érvényesek az alábbi feltételek: adott héten nem dolgozott, s nincs olyan munkája, amelytől átmenetileg távolt volt; aktívan keresett munkát a kikérdezést megelőző négy hét folyamán; rendelkezésre áll, azaz két héten belül munkába tudna állni, ha találna megfelelő munkát vagy talált már munkát, ahol 90 napon belül dolgozni kezd.

Magyarország áttérése a piacgazdaságra azt is eredményezte, hogy 1990-től megjelent a munkanélküliség. A gazdaság torz szerkezete következtében viszonylag gyorsan, jelentős mértékű regisztrált munkanélküli csoport alakult ki. Ezzel együtt jelentős mértékben csökkent a foglalkoztatottak aránya a munkaképes korú lakosság körében. A gazdaság szerkezetének folyamatos átalakulása a foglalkoztatási helyzet javulását is eredményezte. A munkaerő-piaci helyzet ugyan javult, de a foglalkoztatás szempontjából megfigyelhető volt részben egy területi egyenlőtlenség, másrészt a pályakezdő fiatalok elhelyezkedési nehézsége.

A 2004-ben történő európai uniós csatlakozás azt is eredményezte, hogy hazánk egy olyan gazdasági térség részévé vált, ahol a munkaerő szabad áramlása alapelveként jelenik meg. A kutatás során fontos szerepet kapott ez a téma is, felmérve a fiatalok országon belüli és kívüli mobilitási hajlandóságát. A munkavállalási mobilitást tekintve fontos tisztázni a kapcsolódó 'migráció' kifejezést is.

A migráció latin szó, amely magyar megfelelője a vándorlás fogalma. Egyszerre, együtt határozzák meg az általános társadalmi, gazdasági, politikai folyamatok, az egyéni szándék és a mindennapi történések. Beszélhetünk országon belüli, azaz intern helyváltoztatásról, valamint külső, azaz extern vándorlásról, mely az egyes országok közötti vándorlást jelenti. Az érintetteket számos ok motiválhatja a vándorlásra, mint például a kedvezőtlen viszonyok előli menekülés, életfeltételek javítása

vagy az egyéni elképzelések és vágyak megvalósítása. Az alapján, hogy a vándorlás belső motivációból történik-e meg vagy kényszer következtében, kikényszerített vagy mesterséges és spontán vagy önkéntes migrációról beszélünk (Tóth, 2001).

Ez lehetőséget biztosít arra, hogy a munkavállalók ott dolgozzanak, ahol igény van a munkarejükre. Ugyanakkor bármennyire is adott a mobilitási lehetőség, a statisztikák azt igazolják, hogy foglalkoztatási szempontból gyakorlatilag minden országban nehéz helyzetben vannak a pályakezdő fiatalok. Elhelyezkedési esélyeik sokkal rosszabbak, mint a tapasztalattal rendelkező, pályakezdőnek már nem minősülő munkavállalóknak.

Ifjúsági munkanélküliségi trendek az EU-ban

Az ifjúsági munkanélküliség aránya általában véve sokkal magasabb, kétszerese vagy valamivel több, mint kétszerese a teljes népesség körében mért értékhez képest. Ifjúság alatt jelen esetben a 15-24 év közötti korosztályt sorolják az EUROSTAT felmérésében. Az Európai Unióban mért ifjúsági munkanélküliség aránya 2005 és 2007 között csökkent, 2008 első negyedévére ez a folyamat megállt. Ebben az időszakban mértek szerint a 15-24 év közötti fiatalok 15,2 százaléka volt munkanélküli. A gazdasági válság komolyan érintette őket. 2008 második negyedétől a fiatalok munkanélküliségi rátája erőteljesen növekedett, és 2013 első negyedévére elérte a 23,8 százalékot, majd 2014 végére kissé lecsökkent (21,4%).¹¹

Az 1. táblázatból is látható, hogy a legkedvezőtlenebb helyzet Olaszországban, Portugáliában, Spanyolországban és Görögországban volt jellemző.

Számos kutatás megállapította már, hogy a fiatalok munkanélkülisége elsősorban a termelési ciklusokra érzékeny, hosszabb távon azonban a ciklusoknál lényegesebb hatást gyakorol rá az oktatás, a bér és a munkatapasztalat tényezője. Mindezek mellett a makrogazdasági feltétel alakulásával is szoros összefüggésben van, valamint azzal, hogy a társadalom nem tud vonzó foglalkoztatási lehetőségeket kínálni a fiatalok számára (Artner, 2013).

1. táblázat: Ifjúsági munkanélküliség aránya

	2012	2013	2014	2014 utolsó negyed éve
EU-28	23,3	23,7	22,2	21,4
Euró övezet	23,5	24,4	23,8	23,2
Belgium	19,8	23,7	23,2	22,4
Bulgária	28,2	28,4	23,8	23,0
Cseh Köztársaság	19,5	18,9	15,9	14,5

¹¹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics

Dánia	14,1	13,0	126,	11,2
Németország	8,0	7,8	7,7	7,4
Észtország	20,9	18,7	15,0	14,4
Írország	30,4	26,8	23,9	21,9
Görögország	55,3	58,3	52,4	51,1
Spanyolország	52,9	55,5	53,2	51,7
Franciaország	24,4	24,8	24,1	24,6
Horvátország	42,1	50,0	45,5	46,3
Olaszország	35,3	40,0	42,7	42,0
Ciprus	27,7	38,9	35,9	33,9
Lettország	28,5	23,2	19,6	18,2
Litvánia	26,7	21,9	19,3	18,5
Luxemburg	18,0	16,9	21,2	23,5
Magyarország	28,2	26,6	20,4	18,9
Málta	14,1	13,0	11,8	11,1
Hollandia	11,7	13,2	12,7	11,9
Ausztria	9,4	9,7	10,3	10,2
Lengyelország	26,5	27,3	23,9	22,0
Portugália	38,0	38,1	34,7	33,3
Románia	22,6	23,7	24,0	23,6
Szlovénia	20,6	21,6	20,2	19,1
Szlovákia	34,0	33,7	29,7	26,9
Finnország	19,0	19,9	20,5	21,1
Svédország	23,7	23,6	22,9	22,4
Egyesült Királyság	21,1	20,7	16,9	16,1

Saját készítés (Forrás: EUROSTAT)

Az ifjúsági munkanélküliség okai mellett érdemes szólni röviden a következményeiről, hatásairól is.

McQuaid több negatív hatásról is ír, ami a munkanélküliség állapotával járhat. Nyilván ezek a hatások számos tényezőn múlnak, de szignifikáns összefüggés mutatható ki bekövetkezésüket tekintve a munkanélküliek körében. A munkanélküli lét megtapasztalása negatívan hathat az egyén egészségi állapotára és jólétére, az étellel való elégedettségére (McQuaid, 2015).

Ifjúsági munkanélküliség alakulása Magyarországon

Ha a 2012. évi adatokat nézzük, akkor a 15-24 év közötti fiatalok esetében azt mondhatjuk, hogy a fiatalok 28,2 százaléka volt munkanélküli Magyarországon. Ezzel az értékkel az EU-ban a középmezőnybe tartoztunk. Ez az arány 2013-ra valamelyest kisebb lett, azaz a magyar fiatalok 26,6 százaléka küzdött a munkanélküliség helyzetével. 2014-ben ez az érték még tovább csökkent, 2014 év végére egészen 18,9 százalékig. (1. táblázat).

A fiatalok körében a foglalkoztatási problémák leginkább az alacsonyabban képzetteknél jelennek meg, azaz az alapfokú és szakiskolai végzettségűeknél. Alacsony foglalkoztatásuk egyik fő oka a hiányos alapkompenciákban rejlik (Matheika, 2013).

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat 2013 szeptemberi adatai szerint a pályakezdő álláskeresők között 41,5%-nak volt legfeljebb általános iskolai végzettsége, 23,1%-uk szakiskolai vagy szakközépiskolai végzettséggel bír, 15,1%-uk gimnáziumot végzett, 14,9%-uk szakmunkásképző és technikumi, 5,3%-uknak pedig felsőfokú iskolai végzettsége van. A pályakezdő álláskeresők aránya az összes álláskereső között 13,1% volt.

Területi eloszlást tekintve a közép-magyarországi fiatalok vannak a legkedvezőbb helyzetben. Az észak-alföldi régió azonban a leghátrányosabb területek közé tartozik. Ezt a kedvezőtlen gazdasági-társadalmi helyzetet a fiatalok is megsínylik, különösen a falusi fiatalok. Minden megyében jellemző jelenség azonban, hogy a falvakban élő fiatalok nagyobb hátrányban vannak a városokban, megyeszékhelyeken élő fiatalokhoz képest. Megyei viszonylatban a pályakezdő munkanélküliek aránya Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében volt a legmagasabb (16% feletti) a 2013 szeptemberi mutatók alapján.¹²

Visszatérve a fiatalok iskolai végzettségéhez, azt mondhatjuk, hogy a legnagyobb problémát az alacsony iskolai végzettségűek elhelyezkedése jelenti, hiszen alkalmazásuk többletköltséggel és többletkockázattal járhat a munkáltatók számára. Alapkompenciáikat tekintve olyan hiányosságokkal rendelkeznek, amelyek fontosak lennének a munkavégzéshez. Azonban a középfokú és felsőfokú végzettséggel rendelkezők helyzete sem problémamentes, hiszen sokan közülük végzettségükhöz képest alacsonyabb szintű munkavállalásra kényszerülnek. Ennek oka a felsőfokú képzés minőségében, a képzés a munkapiaci kereslettel nem kellőképpen harmonizáló szerkezetében és a magyarországi munkakínálat szakmastruktúrájában keresendő, de az okok közé sorolhatjuk az alacsonyabb képzettséggel rendelkezők hivatalos képzettségi szintjüktől való elmaradását is. Mindezek következtében a felsőfokú végzettségűek kiszorítják az alacsonyabb iskolai végzettségűeket az olyan állásokból, amelyek eredetileg az ő képességi szintjükhöz illeszkednek, a szakképzettek pedig kiszorítják a szakképesítéssel nem rendelkezőket. A felsőfokú végzettségűek esetében tehát sokkal inkább probléma az alacsonyabb kvalifikációt igénylő munkakörök betöltése, mintsem a munkanélküliség (Matheika, 2013).

A tanulmány további fejezeteiben a Nyíregyházán végzett ifjúságkutatás eredményeit fejtjük ki részletesebben a munkaerő-piac, a tanulás és a külföldi munkavállalás témájában.

¹² http://nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=full_afsz_stat_merop_2015

Anyag és módszer¹³

A fentebbiekben leírt és bemutatott nemzetközi és hazai környezetbe ágyazódik be az a munkavállalói kör, amelyet a jelen tanulmányunkban vizsgálunk.

A kutatás nyíregyházi lakhellyel rendelkező és az ott tanuló és/vagy dolgozó 15-18, illetve a 19-29 éves fiatalokra terjedt ki. A két korcsoport számára két külön szerkesztett kérdőív készült el. Mivel az idősebb korosztályba tartozó fiatalok meghatározó része munkavállaló, ezért az ő esetükben egy részletesebb kérdőíves adatfelvételre került sor. A 15-18 éves korosztályt csak érintőlegesen kérdeztük a munkavállalással kapcsolatban.

Az adatgyűjtéshez alkalmazott kérdőívek a „Magyar Ifjúság 2012” című kutatás esetében is használt kérdőívek szerkezetét és tematikáját követik.

15-18 évesek

A korcsoport esetében a nyíregyházi középiskolákba járó diákok adták a vizsgálati populációt. Eredetileg 300 olyan fiatal megkérdezése volt a cél, akik a város valamelyik középiskolájában tanulnak.

A mintavétel több lépcsőből állt: először az iskolákból vettünk mintát az iskola típusától függően, figyelembe véve a városban lévő különböző típusú középiskolák arányait.

A mintavétel következő lépcsője a kiválasztott iskolába járó diákok létszámának meghatározása volt. A mintába került iskolák vezetőit arra kértük, hogy az összes évfolyamot reprezentálva válasszanak ki megadott számú diákot a kérdésre, akik önként vállalják a kutatásban való részvételt. A megkérdezett diákok esetében mindig kértük aláírva az előre eljuttatott szülői beleegyező nyilatkozatot.

A középiskolákban kérdezett diákok esetében nem volt kikötés, hogy nyíregyháziak legyenek.

A kérdőíves adatfelvételt a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karának hallgatói végezték.

A középiskolákban végül 240 sikeres kérdés történt, ennyi diákot értünk el a kérdőívekkel. A megkérdezettek 53 százaléka lány, 47 százaléka fiú; 40 százaléka gimnazista, 20 százaléka jár szakközépiskolába és 40 százaléka szakiskolás volt.

19-29 évesek

A mintát a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala szolgáltatta. A mintába került fiatalokat a korábbi gyakorlathoz hasonlóan (Nyíregyháza Életminősége, 2008, 2010, 2012, 2015) a város polgármestere és a

¹³ Huszti É., Takács P., Hüse L. (2016): A „Nyíregyháza Ifjúsága 2015” kutatás módszertana. *Acta Medicinae et Sociologica* Vol. 7. No. 20-21: 209-215. oldal

kutatásvezető által aláírt lakossági levélben tájékoztattuk a kérdezőről, annak céljáról és a kérdezés várható idejéről.

A cél 600 olyan fiatal megkérdezése volt, akik állandó bejelentett lakcímmel rendelkeznek Nyíregyházán és a kijelölt korcsoportba tartoznak. Továbbá 100 olyan fiatal megkérdezése is tervbe volt véve, akik nem nyíregyházi lakosok, de itt folytatják felsőfokú tanulmányaikat.¹⁴

Összesen 493 sikeres kérdezés zajlott a korcsoportban.

Munkaerő-piac és munkavállalás az adatok tükrében a 15-18 éves korosztály körében

A 15-18 éves korosztályból a fiatalok többsége még az iskolarendszerben tartózkodik, ezért körükben a munkavállaláshoz kapcsolódó kérdések kevésbé voltak jelen a kérdőívben. A 240 fős mintából 225 fő adott értékelhető választ, ezek alapján a 15-18 évesek között a válaszadók 56 százaléka lány, 44 százaléka pedig fiú volt. Életkorukat tekintve kiegyenlítettnek mondható a válaszadók aránya.

A „fizetett” munkavégzés kezdete

1. ábra: Munkavégzés jövedelemért

N=111

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

¹⁴ A rossz elérés, a kérdezőbiztosok sok kudarca után a hólabda módszerére tértek át, így az elért minta nem reprezentálja a vizsgált célcsoportot.

2. ábra: Az első jövedelemszerzés

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A válaszadók között majdnem fele-fele arányban szerepelnek azok a fiatalok, akik még nem dolgoztak, és azok, akik már dolgoztak úgy, hogy azért pénzt is kaptak. Utóbbi csoportba tartozó fiatalok 66 százaléka 14-16 éves korában végzett először munkát fizetés ellenében, tehát középiskolai tanulmányaik első éveiben. Ez annak tudható be, hogy jogilag csak a 14 éves kor betöltése után kezdhetnek el dolgozni. Kevésbé jellemző a válaszadókra, hogy 13 éves korukban vagy előtte végeztek fizetésért munkatevékenységet. A 13 vagy az alatti életkorban munkát vállaló fiatalok feltehetően családi környezetben, szüleik vállalkozásában kaphattak pénzt, ha elvégeztek egyes munkafeladatokat. A 17 éves vagy a feletti korban először munkát vállaló fiatalok is kevesebb arányban szerepeltek a válaszadók között. Ez alapján azt mondhatjuk, hogy azon fiatalok többsége, akik fizetés ellenében dolgozni szerettek volna, vagy arra kényszerültek, hogy munkát vállaljanak, már a középiskolai évek elején elkezdtek dolgozni.

3. ábra: Iskola melletti munkavégzés

N=117

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

4. ábra: Munkavégzés iskolaidőben

N=137

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A következő kérdés a munkavégzés idejére vonatkozott. A 117 fiatal majdnem negyede csak az iskolai szünetekben dolgozott, másik negyedük pedig gyakran végzett munkát tanítási időn kívül.

Az ezt követő kérdés (4. ábra) is ezt igazolja, amely az iskolaidő alatti munkavégzést vizsgálta. Ezen kérdésre adott 137 fő válasza alapján az mondható, hogy 67%-uk sohasem vállalt munkát az iskolaidő alatt, 19%-uk pedig csak ritkán, 9%-uknál gyakran előfordult ez a helyzet, és 5%-uk dolgozott mindig az iskolaidő alatt.

5. ábra: Első munkahelye

N=189

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A megkérdezett mintából 189-en adtak érvényes választ arra a kérdésre, hogy hány éves korukban fognak szerintük jövedelemszerző munkával rendelkezni. 62 százalékuk 16-20 éves koruk közé tette ezt a kort, 30 százalékuk pedig 21 éves korukban vagy afelett képzelik el munkavállalásuk kezdetét. Legtöbben közülük a 18 éves kort jelölték be. Az átlagos érték pedig 19,8 év lett. Ezen kérdés esetében azonban nem állíthatjuk biztosan, hogy a munkavállalás és a továbbtanulás kizárná egymást, tehát azon fiatalok, akik a többiekhez képest egy korábbi életkort adtak

meg első munkakezdés idejének, nem feltétlenül vetik el a továbbtanulás lehetőségét. A 189 válaszadó 8 százaléka 15 éves korában vagy még korábban szeretne elkezdni dolgozni. Ezen válaszadók valószínűleg a diákmunkát is lehetőségként értelmezték, mint első jövedelemszerző tevékenység.

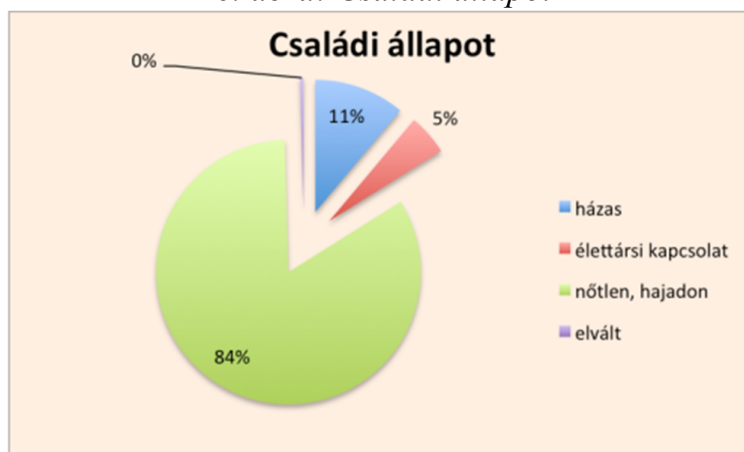
A nem, az életkor, az iskolatípus, valamint a munkavégzés között összefüggés nem mutatható ki a mintában. Feltételezhető az, hogy ki vállal iskolaidőben vagy tanszünetben munkát, az nem csak a család anyagi helyzetétől függ, hanem azoktól a mintáktól, amit az egyén a szocializációja révén a családból hoz.

Munkaerő-piac és munkavállalás az adatok tükrében a 19-29 éves korosztály körében

A 19-29 év közötti fiatalok körében végzett kutatás során 58 százalékban voltak jelen a lányok és 42 százalékban a fiúk (N=445). Az érintett korcsoporton belül a 25-28 év közöttiek voltak kisebb arányban, tehát a megkérdezettek többségét a 29 éves és a 19-24 év közötti fiatalok alkották (N=490).

A 442 válaszadó közül 84 százalék még nőtlen vagy hajadon, 11 százalékuk él már házasságban, 5 százalékuk élettársi kapcsolatban, 0% elvált.

6. ábra: Családi állapot

N=442

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

7. ábra: Gyerekek száma (fő)

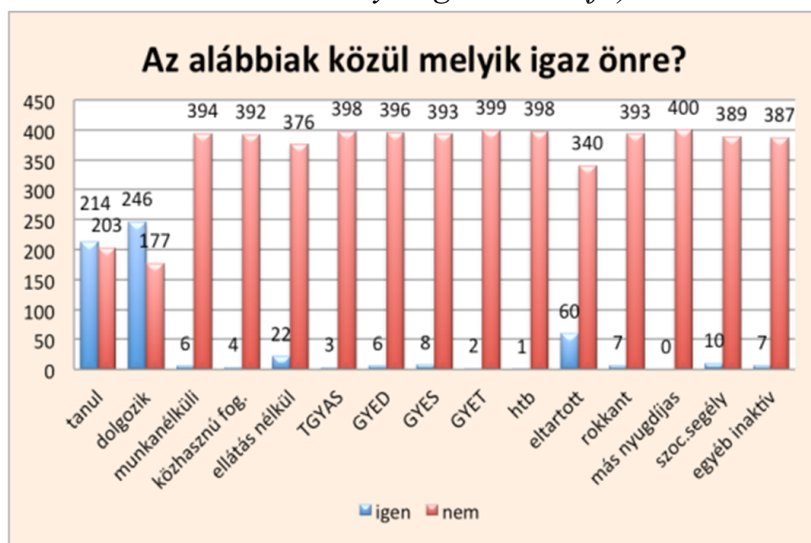
N=75

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A megkérdezett fiatalok közül 75-en válaszolták azt, hogy van gyermekük. Legtöbbjüknek, 50 főnek egy gyermeke, 16 válaszadónak pedig két gyermeke van. 8 fő gondoz 3 gyermeket és 1 válaszadónak van 4 gyermeke.

R. Fedor Anita tanulmányában azt a következtetést vonta le, hogy a magyar fiatalok – mind a 15-18, mind a 19-29 éves korosztályt tekintve – a kétgyermekes családmódel szerint képzelik el jövőjüket (R. Fedor, 2016).

8. ábra: Melyik igaz önre? (fő)

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

9. ábra: Fő tevékenység (fő)

N=439

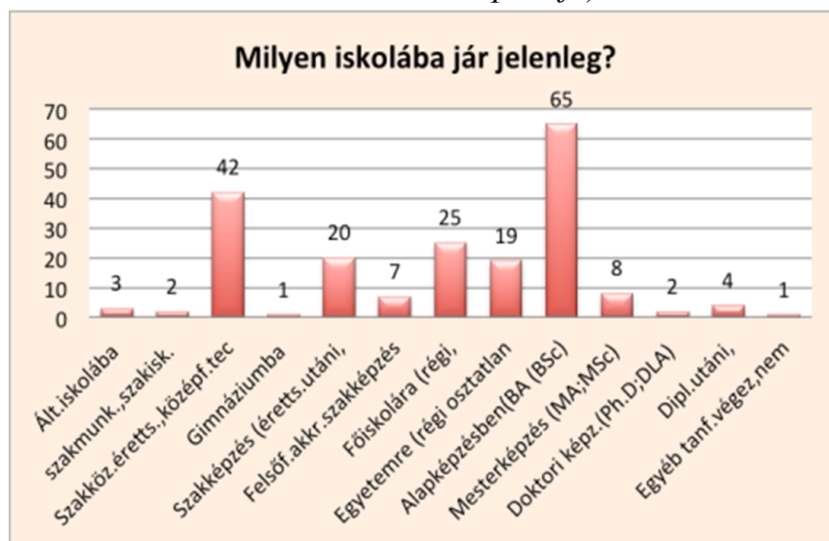
Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A válaszadók aktivitására vonatkozóan több lehetőség közül is választhattak a fiatalok. Legtöbben közülük tanulnak és/vagy dolgoznak.

Mivel több állapot is jellemző lehet egy válaszadóra, megkérdeztük azt is, hogy melyiket tekintik ezek közül fő tevékenységüknek. A 433 válaszadó közül 191-en a tanulást jelölték meg, míg 195-en munkavégzéssel töltik idejük legnagyobb részét. Összesen 25 fő válasza enged következtetni arra, hogy munkanélküli státuszban van akár ellátással vagy anélkül.

A legtöbb válaszadó tehát tanul és/vagy dolgozik. Ezen kívül a kutatás kiterjedt arra is, hogy azok, akik jelenleg valamilyen képzésen vesznek részt, milyen iskolába járnak. A 199 válaszadóból legtöbben (összesítve 117-en) a felsőoktatás valamely szintjén végzik tanulmányaikat. 42 fő szakközépiskolába vagy technikus képzésre jár. A válaszadók közül 20-an érettségi utáni szakképzésben vesznek részt.

10. ábra: Iskolatípus (fő)

N=199

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

11. ábra: Jövedelemszerzés

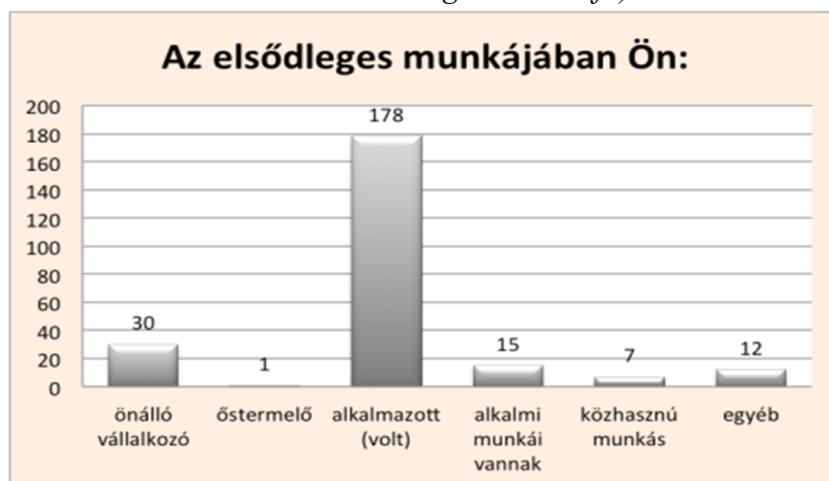

N=435

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A munkavégzéssel és jövedelemszerzéssel kapcsolatos kérdéseinkre a 435 válaszadó nagy többsége (80%) jelezte, hogy végzett már olyan munkát, amiért pénzt kapott, 20%-uk azonban még nem folytatott semmilyen formában kereső tevékenységet.

12. ábra: Elsődleges munka (fő)

N=243

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

Azok a fiatalok, akik fő tevékenységükként a munkavégzést jelölték meg, alkalmazottként dolgoznak a munkahelyükön, azaz 178 fő látja el feladatait beosztottként. Ezen kérdés esetében a második legnagyobb csoportot azok a válaszadók alkotják, akik vállalkozóként végzik munkájukat: 30 fő végez munkatevékenységet saját cégében. A válaszadók közül tehát alacsony számban kezdtek bele vállalkozásba.

A 2012-ben végzett országos kutatás is hasonló eredményeket mutat, amely szerint a dolgozó fiatalok több mint 80 százaléka alkalmazott, míg a többiek nagyjából vállalkozóként dolgozik, kisebb részük pedig alkalmi munkákból él (Gazsó, 2012).

13. ábra: Vállalkozáson belüli szerepe (fő)

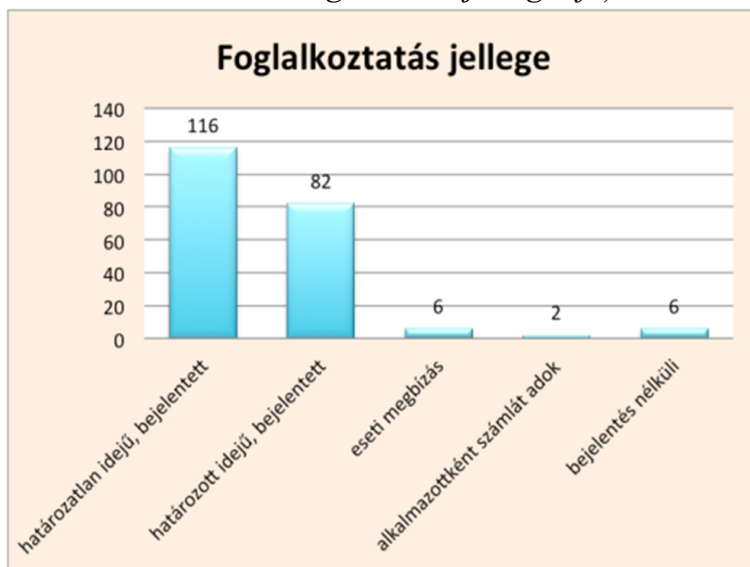

N=33

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A fiatalok, akik elsődleges tevékenységükként az „önálló vállalkozót” jelölték be, legnagyobb arányban, 21-en egyéni vállalkozóként dolgoznak, tehát nem kisvállalkozást működtetnek.

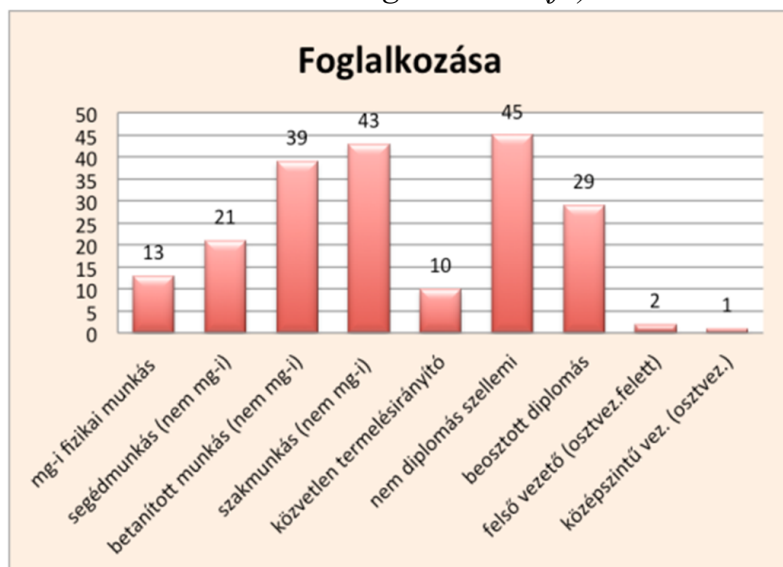
14. ábra: Foglalkozás jellege (fő)

N=243

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

15. ábra: Foglalkozása (fő)

N=203

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

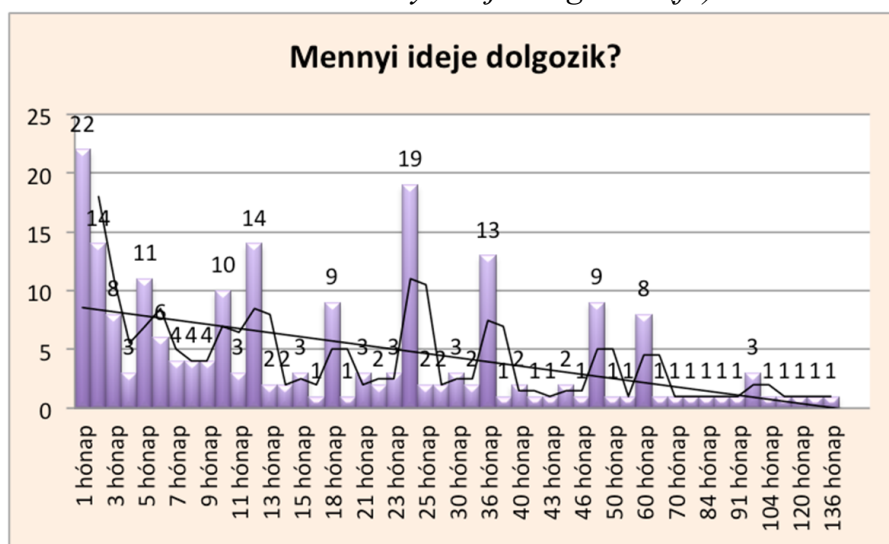
Azok a válaszadók, akik nem vállalkozóként dolgoznak, legnagyobb arányban határozatlan idejű munkaszerződéssel rendelkeznek. A 243 fő közül 116-an, tehát a válaszadók közel fele dolgozik ilyen szerződéssel. Egyharmaduk pedig határozott

ideig dolgozik munkahelyén. A válaszadók 80 százalékára jellemző az, hogy bejelentve foglalkoztatják őket.

Az országos kutatási eredményekhez viszonyítva a helyzet hasonló, hiszen az országos minta esetében a dolgozó fiatalok 63 százaléka határozatlan szerződéssel dolgozik, 24 százalékuk pedig határozott idejű munkaszerződéssel rendelkezik (Gazsó, 2012).

A foglalkozásra vonatkozó kérdés esetében a 203 fő válaszadó közül legtöbben, olyan szellemi munkakörben dolgozik, amelyhez nem szükséges a diploma, illetve közel ugyanennyien szakmunkásként végzik munkájukat, de nem mezőgazdasági területen dolgozó betanított munkás is viszonylag sok szerepel a válaszadók között. Kevés fiatal tölt be középvezetői vagy felsővezetői pozíciót.

16. ábra: Mennyi ideje dolgozik? (fő)

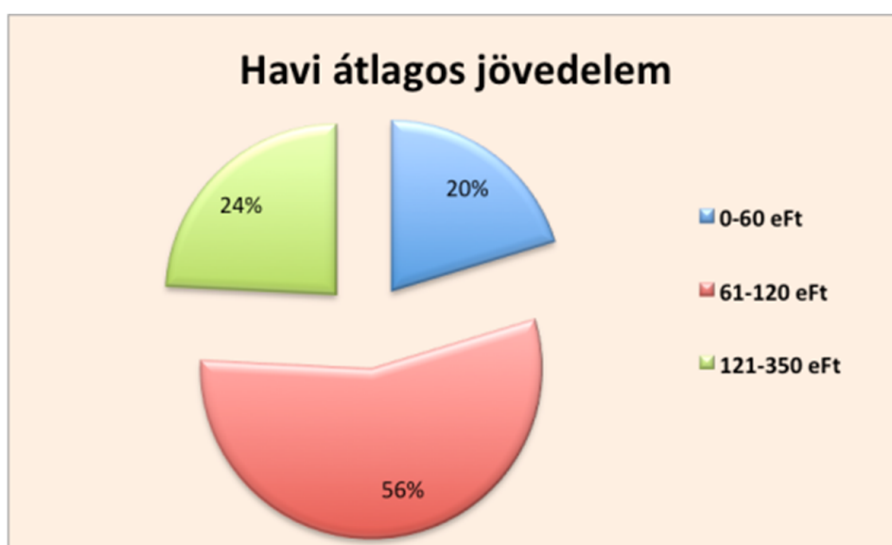

N=211

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A megkérdezettek a munkában átlagosan 23,3 hónapot töltöttek el a megkérdezés időpontjáig; az eddig ledolgozott munkahónapok középértéke (medián) 14 hónap volt, míg a kérdésünkre kapott leggyakoribb (módusz) válasz az 1 hónap. 22-en dolgoznak tehát még csak egy hónapja. Mindezt 211 értékelhető válasz mellett kaptuk. 19-en pedig már közel két éve állnak munkaviszonyban. A 16. ábrán látható eredmények tehát azt mutatják, hogy a válaszadók közel fele még nem dolgozik egy éve. Ez amiatt is lehetséges, hogy a megkérdezett korosztályból a 19-25 évesek voltak többségben, akik az iskolarendszer valamelyik szintjén a közelmúltban szerezhették meg végzettségüket.

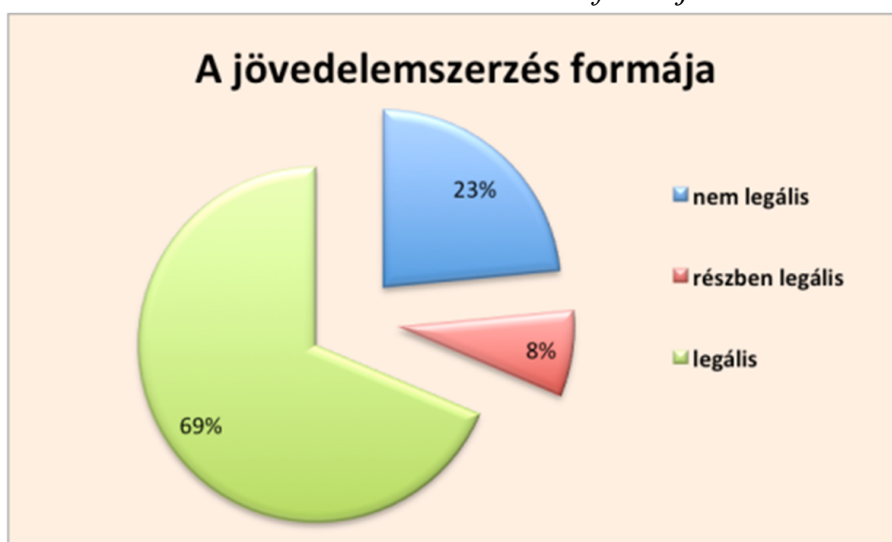
17. ábra: Jövedelem

N=131

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

18. ábra: Jövedelemszerzés formája

N=217

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A 20-29 éves kor közötti dolgozó fiatalok 56 százaléka keres havonta átlagosan 61 000-120 000 Ft között. A válaszadók ötöde 0 és 60 000 Ft közötti jövedelemmel rendelkezik havi szinten. A fennmaradó 24 százalék alkotja a legjobban fizetettek körét, akik 121-350 000 Ft közötti keresettel bírnak.

A jövedelmet meghatározó változók közül kettő emelhető ki. Az *életkor* és az *iskolai végzettség* hatása egyértelműen kimutatható a mintában. Az erősebb korrelációs összefüggés az iskolai végzettség esetében tapasztalható¹⁵, vagyis a

¹⁵ Havi összjövedelem x legmagasabb iskolai végzettség közötti összefüggés: Person's R=0,356, szignifikancia 0,000, N=134.

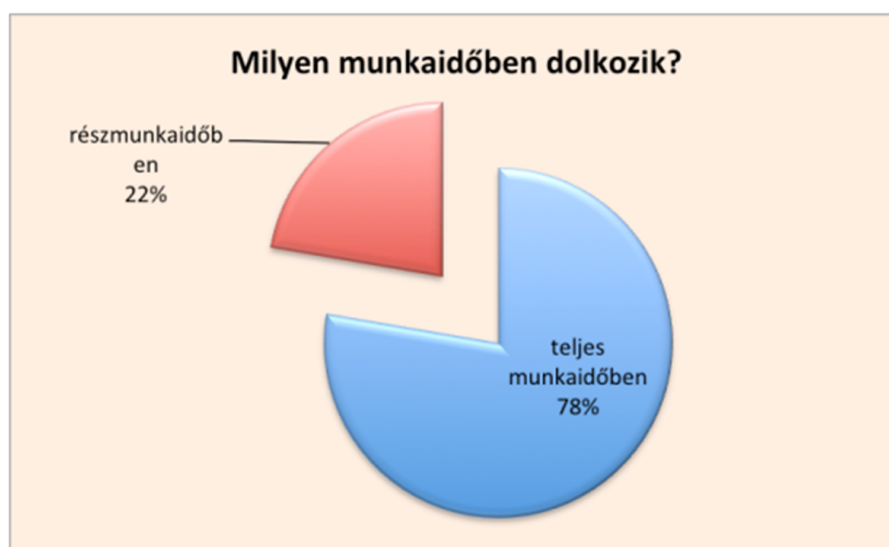
magasabb iskolai végzettséghez magasabb jövedelem párosul. Az természetesnek tekinthető, hogy az életkorral nő a jövedelem¹⁶. Ez abból is adódik, hogy a diplomások később jelennek meg a munkaerő-piacon, mint az alacsonyabb iskolai végzettségűek, ugyanakkor a magasabb szintű képzettséggel rendelkezők kezdő fizetése eleve magasabb, mint az alacsonyabb iskolai végzettségűeké. Ugyanakkor az is jellemző, hogy a hasonló képzettségi szinttel rendelkezők a munkaviszonyban eltöltött idővel arányosan magasabb jövedelemmel rendelkeznek.

A megkérdezett fiatalok közül 69% felelte azt, hogy a jövedelmét legális keretek között szerzi, azaz fizetését bejelentett munkavégzésért kapja, közel egynegyedük azonban úgy dolgozik, hogy nincs bejelentve munkavállalóként a hivatalos szerveknél.

A válaszadók 8 százaléka pedig részben legálisan jut jövedelemhez, azaz egy bizonyos havi fizetéssel be van jelentve, a fizetése többi részét pedig zsebbe kapja, feketén.

Ez nem sajátos helyzet, hiszen az országos adatok is azt mutatják, hogy a fiatalok háromnegyede dolgozik bejelentve, egynegyedük pedig részben vagy egészben „zsebbe” kapja a fizetését (Gazsó, 2012).

19. ábra: Munkaidő

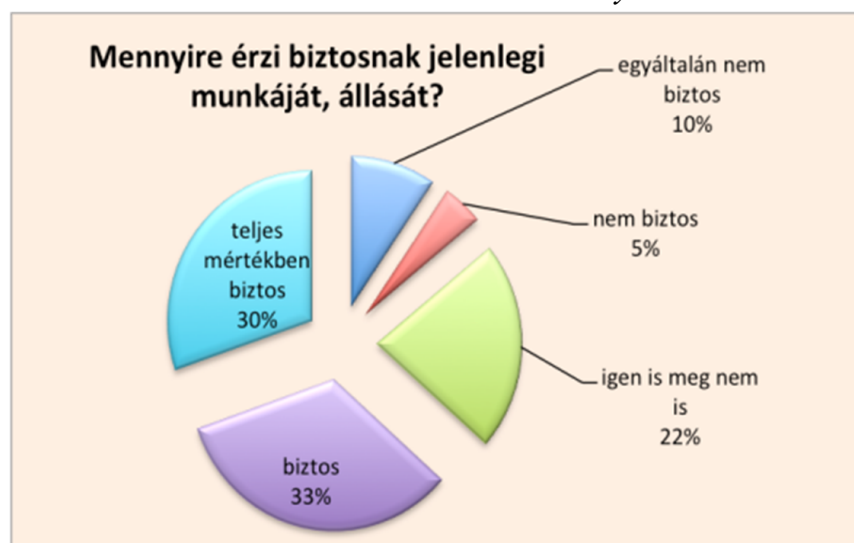

N=231

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

¹⁶ Az életkor és a havi összjövedelem közötti összefüggés: Person's R=0,311, szignifikancia 0,000, N=136.

20. ábra: Biztos munkahely

N=241

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A válaszadók nagy többsége teljes munkaidőben dolgozik, 22 százalékuk pedig részmunkaidőben végzi munkáját. A megkérdezett fiatalok több mint fele, 63 százaléka érzi biztosnak vagy teljes mértékben biztosnak az állását, bíznak benne, hogy hosszabb távon is jelenlegi munkahelyükön dolgozhatnak. A fiatalok tizede azonban nem látja ilyen pozitívan a helyzetét, egyáltalán nem érzik biztosnak jelenlegi munkájukat.

2. táblázat: Mennyire érzi biztosnak jelenlegi munkáját?

		kevésbé biztos	inkább biztos
Neme	férfiak	40,2%	59,8%
	nők	64,1%	35,9%
Életkor	19 - 22 évesek	76,2%	23,8%
	23 - 26 évesek	46,6%	53,4%
	27 - 29 évesek	37,8%	62,2%
Iskolai végzettség	alapfokú	69,2%	30,8%
	középfokú	59,0%	41,0%
	felsőfokú	29,5%	70,5%

N=463

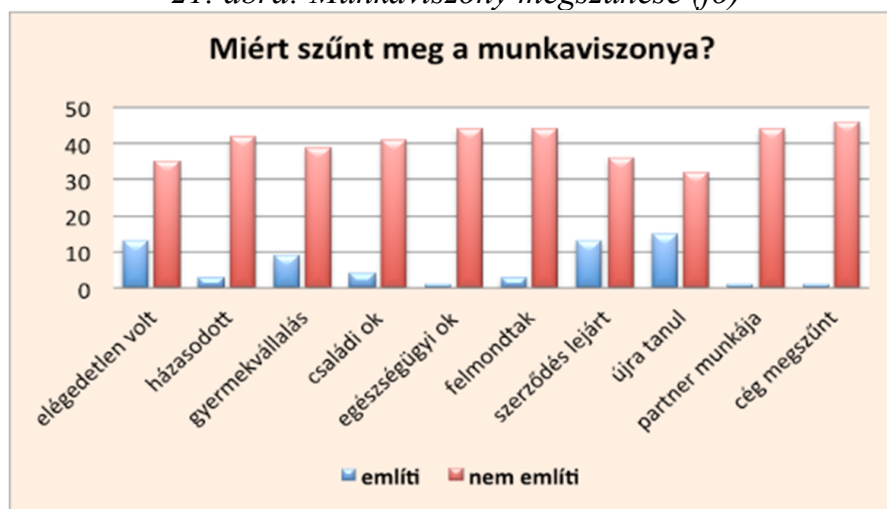
Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A megkérdezettek nagy többsége inkább biztosnak érzi a munkahelyét, de ha jobban megvizsgáljuk a rendelkezésre álló adatokat, akkor már árnyaltabb képet kapunk. A 2. táblázatban található adatok alapján megállapítható, hogy a férfiak általában biztosabbak a munkahelyükben, mint a nők, és a fiatalabbak is stabilabbnak

érik munkahelyüket, mint az idősebbek. Az iskolai végzettség szempontjából pedig egyértelmű, hogy a magasabb végzettségűek jelentős aránya bízik a munkahelyük stabilitásában, szemben az iskolázatlanokkal, akik szinte ugyanolyan arányban választották azt, hogy nem érzik biztosnak a munkájukat.

A megkérdezettek több mint háromnegyedének a lakóhelyén van az az állása, amelyet elsődlegesnek jelölt meg; közel 3 százalékuk dolgozik külföldön, és 21 százalékuknak van más településen, de Magyarországon a munkahelye (N=253). A munkavégzés helyére történő utazással átlagosan 28 percet töltenek. A módusz és a medián értéke egyaránt 20 perc, ami a kapott átlagértéket figyelembe véve jelzi, hogy vannak munkavállalók, akik hosszabb időt töltenek munkába utazással. A válaszadók közül 6 százalék körül alakult azok aránya, akik 60 percnél többet, míg 57 százalékuk maximum 20 percet tölt utazással. A más településen vagy külföldön dolgozók (54 fő) 54 százaléka naponta ingázik, 29 százalékuk egy, illetve kéthetente, míg 17 százalékuk havonta ingázik. A válaszadók többsége tehát nem szívesen utazna órákat a munkahelyére.

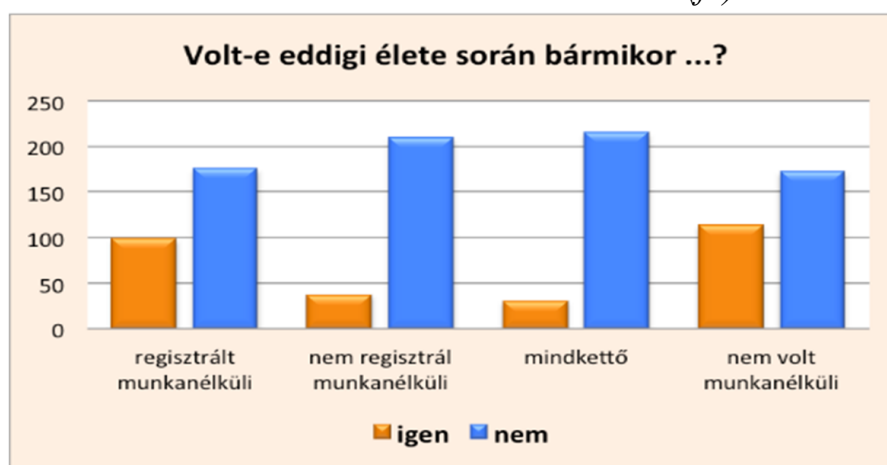
21. ábra: Munkaviszony megszűnése (fő)

N=241

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

22. ábra: Volt-e már munkanélküli? (fő)

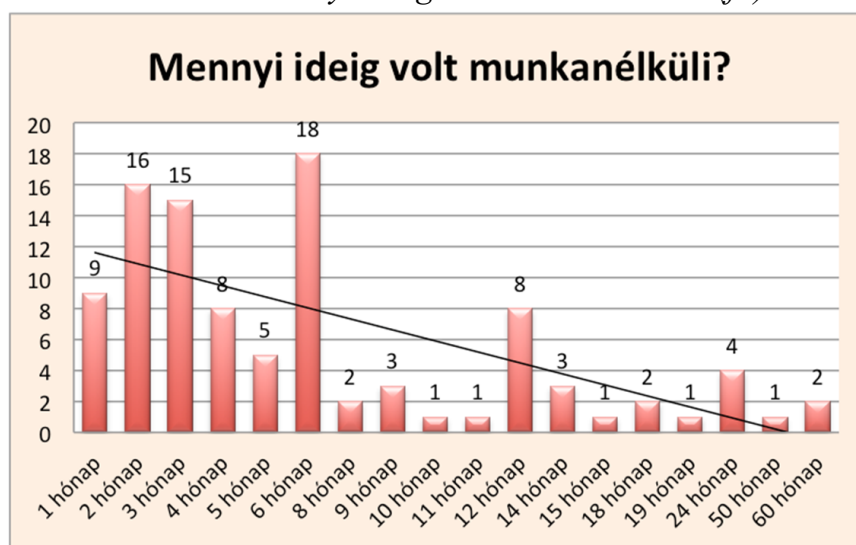

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

241 fiatalnak szűnt már meg munkaviszonya valamilyen okból. A legtöbbször esetében azért lett vége a munkának, mert lejárt a szerződésük, vagy újra elkezdtek tanulni, illetve elégedetlenek voltak akkori munkahelyükkel, munkájukkal.

Arra a kérdésre, hányszor volt munkanélküli, a mintából 116 fő válaszolt, akik közül a legtöbbször (60 fő) az 1 alkalmat jelölték meg. A válaszadók 91,5 százaléka jelezte azt, hogy maximum háromszor volt munkanélküli, és 10 fő volt az, aki ennél több alkalommal is munka nélkül maradt.

23. ábra: Mennyi ideig volt munkanélküli? (fő)

N=100

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

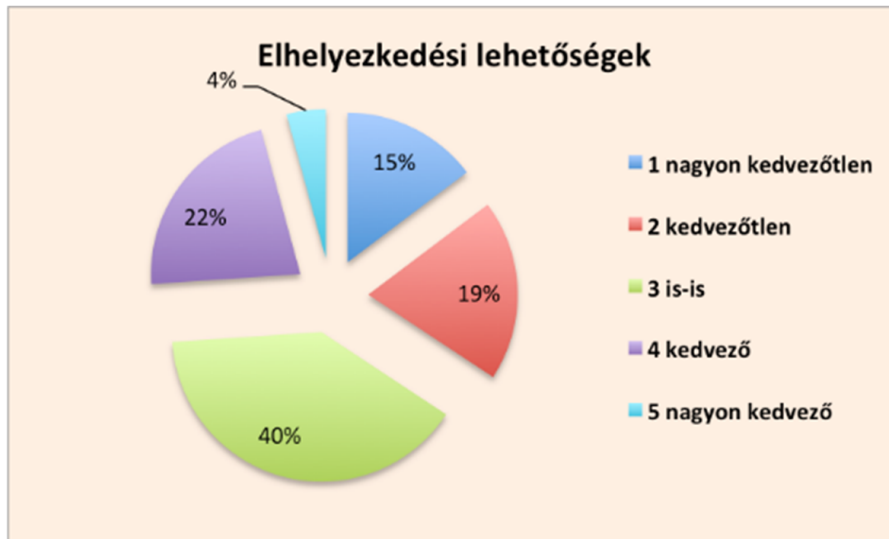
A munkanélküliség időtartamáról elmondható, hogy a 100 válaszadó 86 százalékának leghosszabb munkanélküliségi időtartama nem haladta meg az 1 évet. Közülük a többség maximum 6 hónapig volt munkanélküli. 14 esetben fordult elő az egy évnél hosszabb munkanélküli állapot, és ezen belül két esetben jelezték az 5 éves munkanélküli létet.

A munkaügyi központban történő regisztrációval kapcsolatban egészen elutasítónak tűnnek a megkérdezettek. Ezen kérdéseinkre 162 fő válaszolt, és mindössze 23 százalékuk mondta azt, hogy regisztrál, 125 fő (77%) pedig nemleges választ adott. Az okokat kutatva, a kérdéseinkkel kapcsolatban még inkább elutasítóak voltak a megkérdezettek. Mindössze 24 fő adott választ nekünk. Többször azt jelölték meg, hogy fölöslegesnek érzik ezt az egész procedúrát, mivel úgy sem tudnak nekik segíteni, vagy esetleg azért nem látják értelmét, mert nem kapnak pénzbeli támogatást.

Az elhelyezkedéssel kapcsolatos kérdés meglehetősen foglalkoztatta a minta tagjait, amire utal, hogy 353 választ kaptunk. Ugyanakkor azt látjuk, hogy a megkérdezettek inkább borúlátóak, sem mint bizakodóak. A válaszadók 34

százaléka kedvezőtlennek vagy nagyon kedvezőtlennek ítéli meg a munkavállalással kapcsolatos kilátásait, és a minta mindössze 26 százaléka bizakodik abban, hogy könnyen fog tudni munkát találni. 40 százalékuk pedig se nem kedvezőnek, se nem kedvezőtlennek nem látja elhelyezkedési esélyét, bizonytalan a kérdés eldöntésében.

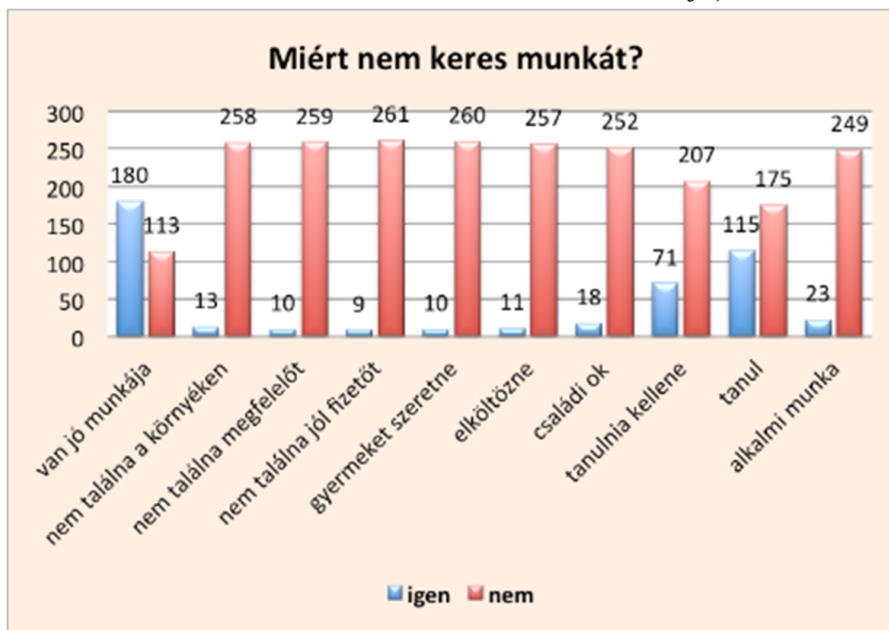
24. ábra: Elhelyezkedési lehetőségek

N=353

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

25. ábra: Miért nem keres munkát? (fő)

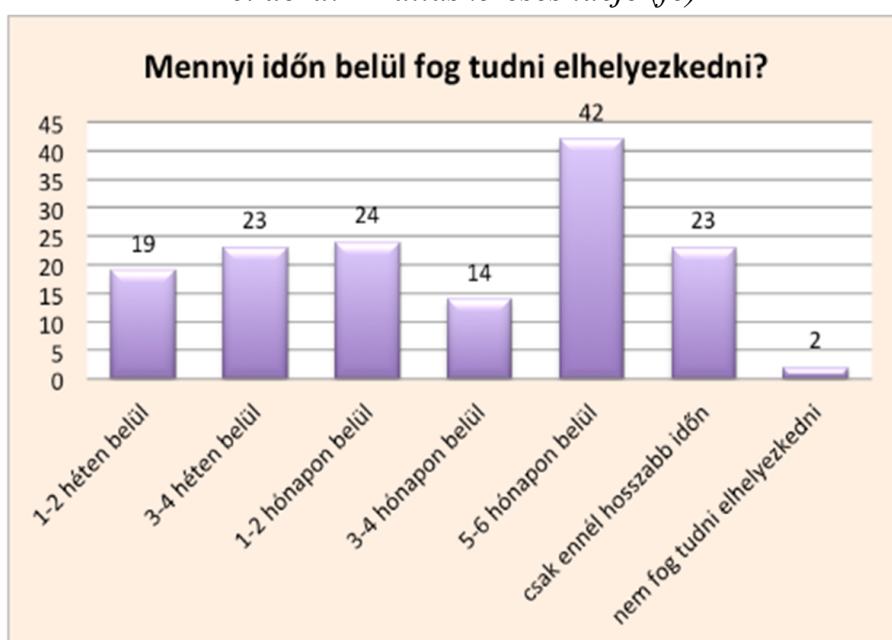
Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

Ha nem is látják túl rózsásnak a munkavállalási lehetőségeket a fiatalok, azért többségük olyan helyzetben van, hogy pillanatnyilag nem kell munkát keresnie. A

válaszadó 353 főnek kevesebb, mint a negyede (72 fő) keres most munkát. Az értékelhető válaszadók valamivel több, mint fele (180 fő) jelenleg is dolgozik, illetve egyharmaduk (115 fő) pedig tanul.

Emellett a munkahelykeresést számtalan tényező befolyásolhatja. Ezek közül megemlíthetjük a továbbtanulás szükségességét, a munkahelyek, illetve a megfelelő és jól fizető munkák hiányát, esetleges családi okokat, de van, aki inkább elköltözne, és ezért nem keres munkát itt.

26. ábra: Az álláskeresés ideje (fő)

N=147

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

27. ábra: Külföldi munkavégzés

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A válaszadók viszonylag optimisták voltak abban az esetben, amikor meg kellett becsülniük, hogy szerintük mennyi időn belül fognak elhelyezkedni. A 147 főből 122-en néhány héten, hónapon, de maximum fél éven belül találna állást. Ebben az esetben ismét érdemes hangsúlyozni, hogy a mintába került fiatalok többsége 19-25 év közötti, akik közül ráadásul sokan még tanulnak. Ők valószínűleg különösen bizakodva néznek a jövő elé.

Fónai és Szigeti is ezt a bizakodó hozzáállást emelte ki tanulmányában, amely szerint a 15-18 éves fiatalok többsége úgy ítéli meg, hogy legfeljebb 1 hónap lenne szükséges ahhoz, hogy állást találjanak. A 19-29 éves korosztályból kikerült válaszadók azonban közel fél év elteltével kapnának munkát megítélésük szerint (Fónai-Szigeti, 2016).

A kutatás feltérképezte azt is, vajon van-e már külföldön szerzett munkatapasztalata a fiataloknak. A válaszadó fiatalok 5 százaléka dolgozott már külföldön, míg nagy többségük (95%) még nem.

A 2012-es országos ifjúsági adatfelvétel eredményei is egyértelműen igazolják, hogy a munkaerő-piacon történő elhelyezkedés szempontjából kedvezőtlen helyzetben lévő fiatalokat halmozott hátrányok terhelik, ami elsősorban a munkahely gyakoribb elvesztésében, hosszabb ideig tartó munkanélküli létben, nehezebb elhelyezkedésben, illetve a munkaerő-piaci lehetőségeik alakulását tekintve a pesszimistább hozzáállásban nyilvánul meg (Gazsó, 2012).

Fiatalok mobilitása – A külföldi tanulás és munka szándéka a 15-18 éves korosztályban összehasonlítva a 19-29 éves korosztály válaszaival

28. ábra: Külföldön való tartózkodás

N=238

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

29. ábra: A külföldi tartózkodás oka

N=166

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A 15-18 éves fiatalok esetében a mobilitás témája még nem feltétlenül kapcsolható össze a munkavállalással, ezért csak a külföldi tartózkodás céljára irányult a kutatás, ha jártak már másik országban.

A 15-18 éves korosztály körében a külföldön való tartózkodásra irányuló kérdés esetében a 240 főből 238-an adtak érvényes választ, amely tekintetében azt mondhatjuk, hogy 66 százalékuk már volt külföldön valamilyen céllal. 34 százalékuk azonban még sohasem utazott másik országba. Azon fiatalok közül, akik már jártak külföldön, 74 százalék nyaralás céljából utazott el. A válaszadók 12 százaléka külföldön folytatott tanulmányai által tartózkodott másik országban, 1 százalékuk munkavégzés céljából, 13 százalékuk pedig valamilyen egyéb célból. A háromnegyedük tehát kikapcsolódás, pihenés miatt járt külföldön.

A mobilitás témán belül a két korosztály válaszait összehasonlítva mutatjuk be, hogy az olvasó így még jobban láthassa az esetleges különbségeket és hasonlóságokat.

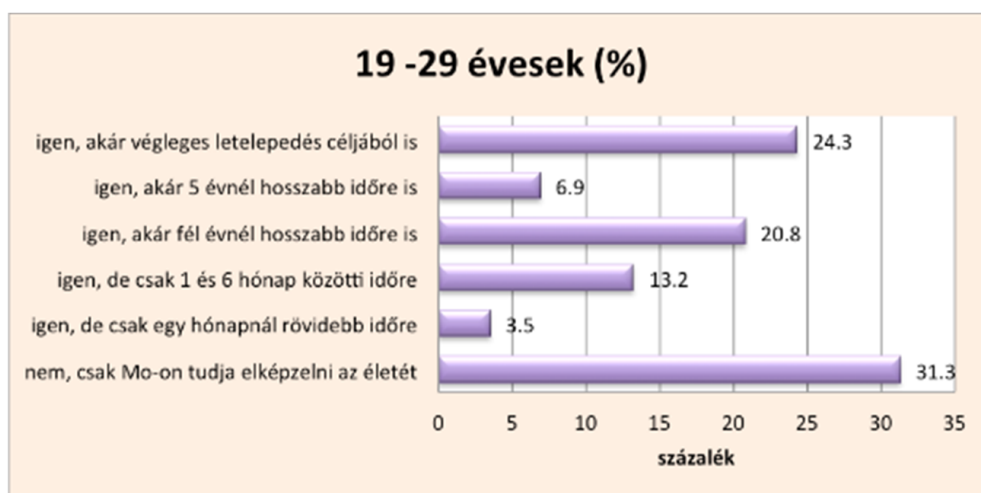
Az, hogy az országot rövidebb vagy hosszabb időre elhagynák-e, a 220 15-18 év közötti válaszadó 11 százaléka válaszolta azt, hogy nem, 35 százalékuk pedig akár véglegesen is. A válaszadók 7 százaléka akár 5 évnél is tovább el tudná képzelni az életét egy másik országban. 24 százalékuk 6 hónapnál tovább, de 5 évnél kevesebb időt töltene külföldön. Rövidebb távon, maximum 6 hónapot a válaszadók 5 százaléka töltene el másik országban, 7 százalékuk pedig maximum 1 hónapot. A külföldön való élet tehát sokukban felmerült, a 220 válaszadó 89 százaléka hajlandó lenne rövidebb-hosszabb időre elhagyni Magyarországot.

A 19-29 éves korosztály esetében nagyobb arányban vannak azok, akik nem hagynák el az országot, és kevesebben vannak közöttük azok is, akik véglegesen is hajlandók lennének másik országot választani lakóhelyül. Ezen korosztály válaszadóinak körülbelül egyötöde pedig fél évnél több, de 5 évnél kevesebb időre hagyná el Magyarországot.

30-31. ábra: Amennyiben lehetősége lenne arra, hogy külföldön tanuljon, dolgozzon, hajlandó lenne-e elhagyni az országot hosszabb rövidebb időre?

N=220

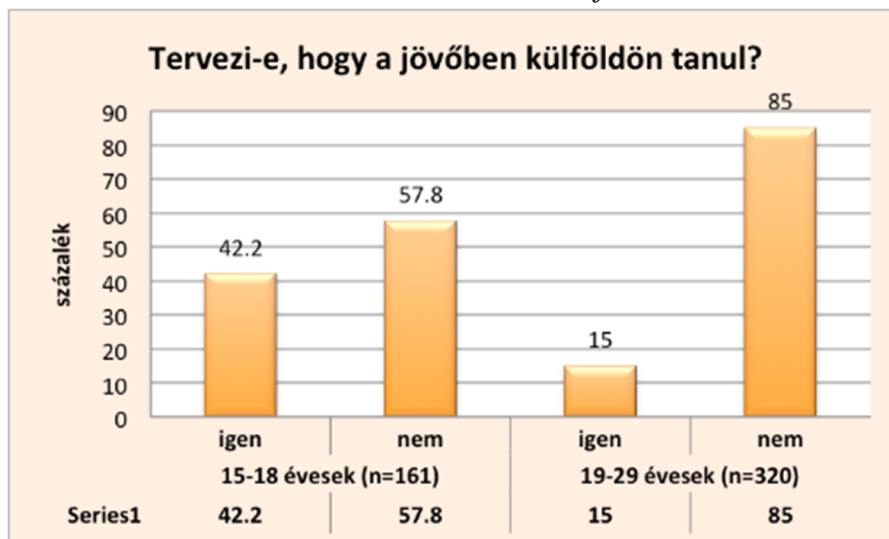
N=403

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A két korosztály tehát a tekintetben eltér egymástól, hogy míg a fiatalabbak között nagyobb a hajlandóság a mobilitásra, addig az idősebb, tehát a 19-29 éves fiatalok közül már kevesebb arányban vannak azok, akik másik országba költöznének akár rövidebb, akár hosszabb időre, vagy véglegesen.

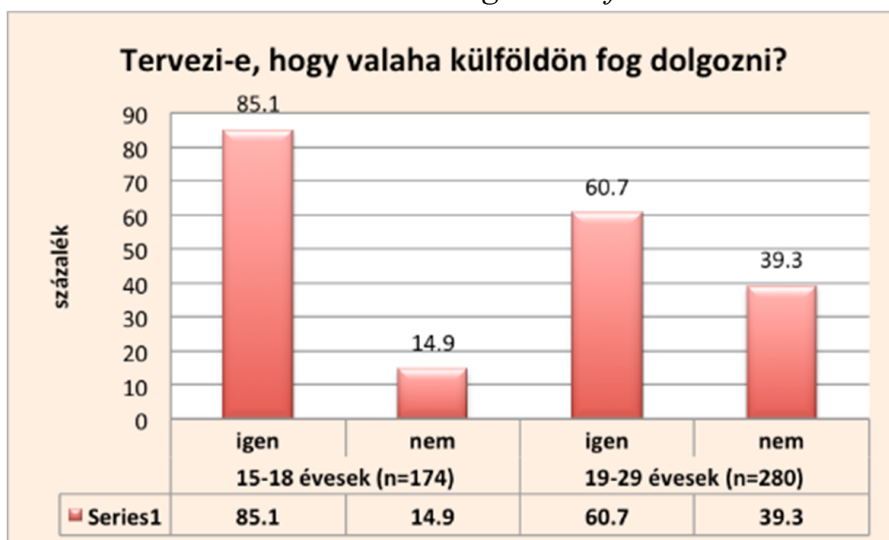
Ez azonban nem jelenti azt, hogy a 19-29 évesek nem tervezik, hogy szerencsét próbálnak egy másik országban, hiszen – ahogy a 33. ábrán is látható – körülbelül 60 százaléuk szeretne majd külföldön dolgozni.

32. ábra: Akar-e tanulni külföldön?

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

33. ábra: Akar-e dolgozni külföldön?

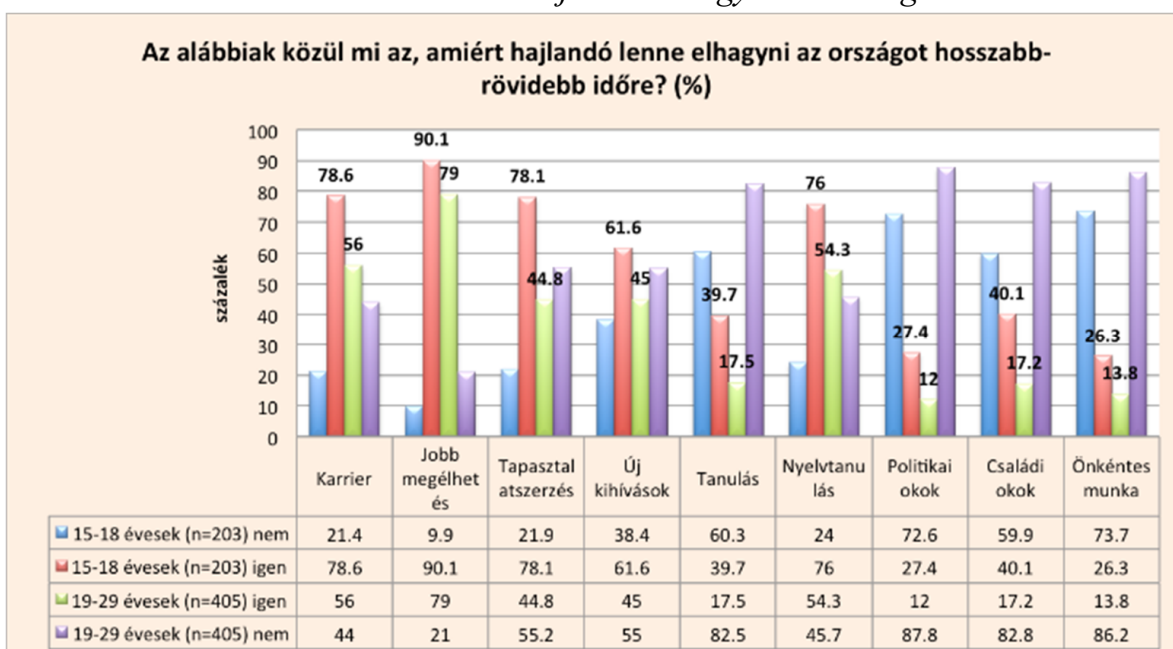
Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A 240 15-18 év közötti fiatalból 161-en válaszoltak arra a kérdésre, hogy tervezik-e, hogy a jövőben külföldön tanulnak. A fennmaradó 79 fiatal bizonytalan volt e kérdés tekintetében. A válaszadók 58 százaléka nem tervezi, hogy külföldön tanul, 42 százaléuk terveiben azonban szerepel a külföldi tanulás. A külföldi munkavállalással kapcsolatban azonban már nagyobb arányban válaszoltak igennel

a 15-18 évesek. A 174 válaszadó több mint háromnegyede, azaz 85 százalékuk tervezi, hogy külföldön fog dolgozni. Az előző kérdésre adott válaszokhoz viszonyítva azt mondhatjuk, hogy a fiatalok inkább munkavállalás miatt mennének külföldre, kevésbé a tanulás a cél, ugyanakkor nagy a közös metszet, tehát sokan, akik szívesen tanulnának külföldön, az ottani munkavállalásban is gondolkoznak.

A 19-29 év közöttiek esetében a külföldön való tanulás még kevésbé jelenik meg, valószínűleg azért, mert ők már szereztek valamilyen képesítést, és inkább a munka érdekében költöznének másik országba, de nem olyan nagy arányban, mint a 15-18 éves fiatalok. Ahogy korábban is kirajzolódott, minél idősebb valaki, annál kevésbé jellemző a mobilitási szándék, bár a 19-29 évesek között is többen vannak azok, akik azt tervezik, hogy külföldön fognak dolgozni, hiszen körülbelül 60 százalékuk igennel válaszolt a kérdésre.

34. ábra: Miért lenne hajlandó elhagyni az országot?

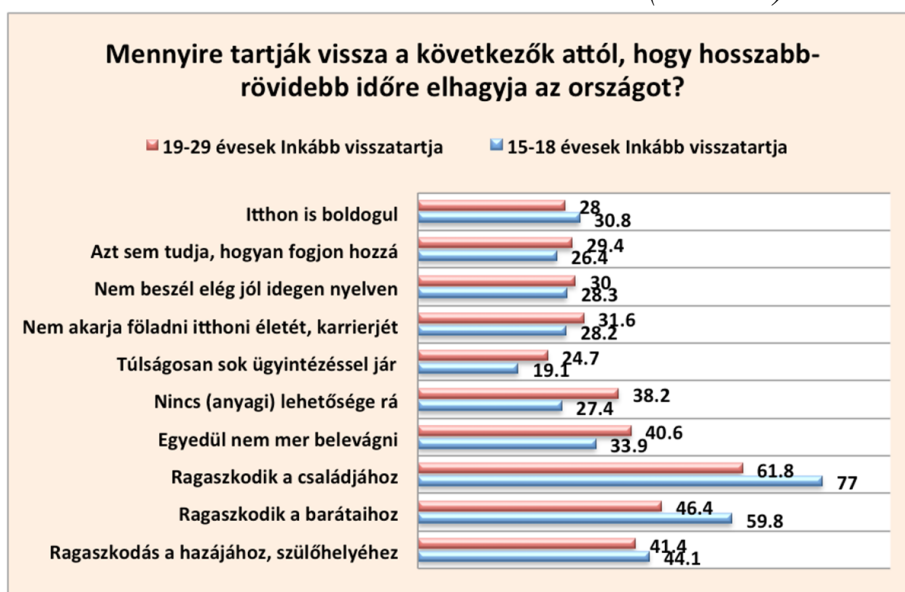

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A válaszadó 15-18 éves fiatalok közül a külföldön való tartózkodás (tanulás vagy munkavállalás) motivációjaként a jobb megélhetést és a nyelvtanulást, valamint a tapasztalatszerzést, a karrierépítést jelölték meg legtöbben. Legkevésbé számítanak e döntés esetében a politikai és családi okok. Ebből azt a következtetést lehet levonni, hogy jövőbeni helyzetük, anyagi stabilitásuk és munkaerő-piaci helyzetük javítását tűzik ki célul, és kevésbé külső nyomás, külső motivátorok miatt lennének hajlandók elhagyni az országot. A karrierépítésben ma már meghatározó szerepe van tehát a külföldi munkavállalásnak.

A 19-29 évesek esetében is hasonlóan fontos tényező a jobb megélhetés és a karrier, ha a külföldi munkavállalásról kérdezzük őket. A tapasztalatszerzés azonban az ő helyzetükben már kevésbé kiemelkedő indok. Ezen korosztály képviselőire is jellemző, hogy a politikai és családi okok nem annyira játszanának szerepet a döntésükben.

35. ábra: Mi miatt maradna itthon? (százalék)

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A kutatás kitért arra a kérdésre is, vajon van-e valamilyen tényező, ami visszatartja vagy visszatartaná őket abban, hogy elhagyják Magyarországot akár rövidebb, akár hosszabb időre. A megkérdezettek 1-5-ig értékelték, hogy bizonyos tényezők milyen mértékben tartják vissza őket attól, hogy elhagyják az országot. A 35. számú ábrán azt emeltük ki, hogy a felsorolt szempontokat milyen mértékben tekintette visszatartó erőnek a vizsgált két korcsoport.

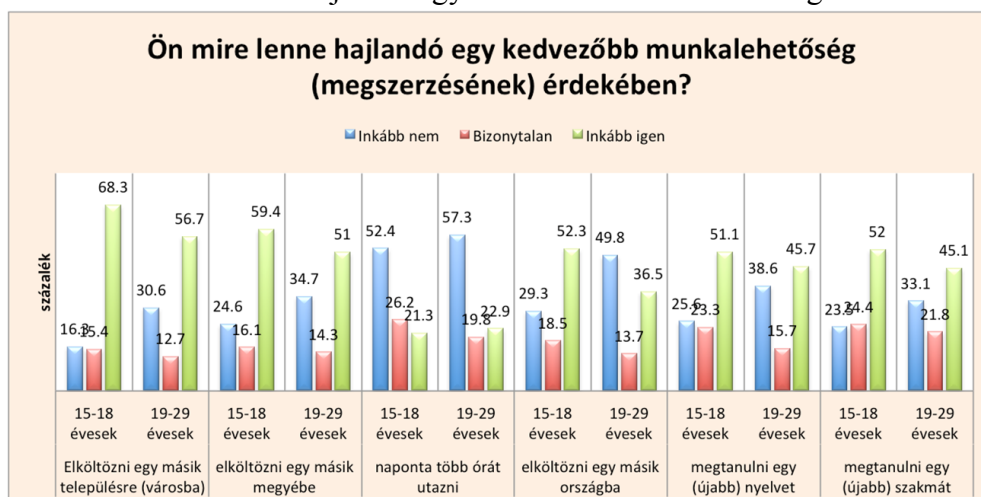
A 15-18 éves korosztály válaszadói közül legtöbben, 177-en családjukhoz való ragaszkodás miatt maradnának inkább itthon. Második visszatartó erőként a barátokhoz való kötődés jelent meg. A 177 főből 100-an Magyarországhoz való ragaszkodásuk miatt nem mennének szívesen külföldre. A sok ügyintézés, a nyelvtudás hiánya, a kezdeti lépések bizonytalansága viszont nem tartja vissza a fiatalok többségét attól, hogy elhagyják Magyarországot. A 19-29 év közöttiek esetében hasonló helyzet tárult elénk. A legnagyobb különbség a két korosztály között a családhoz és a barátokhoz való ragaszkodás esetében rajzolódott ki. A 19-29 év közöttiek 61,8 százaléka, míg a 15-18 évesek 77 százaléka válaszolta azt, hogy a családjához való ragaszkodása tartja vissza. A barátokhoz való kötődés pedig a fiatal felnőttek 46,4 százalékánál, a 15-18 éves fiataloknak pedig 59,8 százalékánál

visszatartó tényező. A fiatalabbak tehát valamivel jobban ragaszkodnak a hozzájuk közel állókhoz.

Patyán és Huszti is ezt a tényt bizonyítja tanulmányában, amelyben leírják, hogy a mintába került 15-18 éves korú válaszadók 33 százaléka a barátai miatt kötődik Nyíregyházához, és szeret itt élni. Ez a ráta azonban a 19-29 éves korosztály esetében jelentősen csökken (17%) (Patyán-Huszti, 2016).

Ahogy a 36. ábrán is látható, mind a 15-18, mind a 19-29 évesek többsége hajlandó lenne külföldre menni a jobb megélhetés érdekében. A kutatás a mobilitás egyéb szintjeit is vizsgálta, tehát a belföldön történő mobilitásra való hajlandóságra is választ kaptunk.

36. ábra: Mire lenne hajlandó egy kedvezőbb munkalehetőség érdekében?

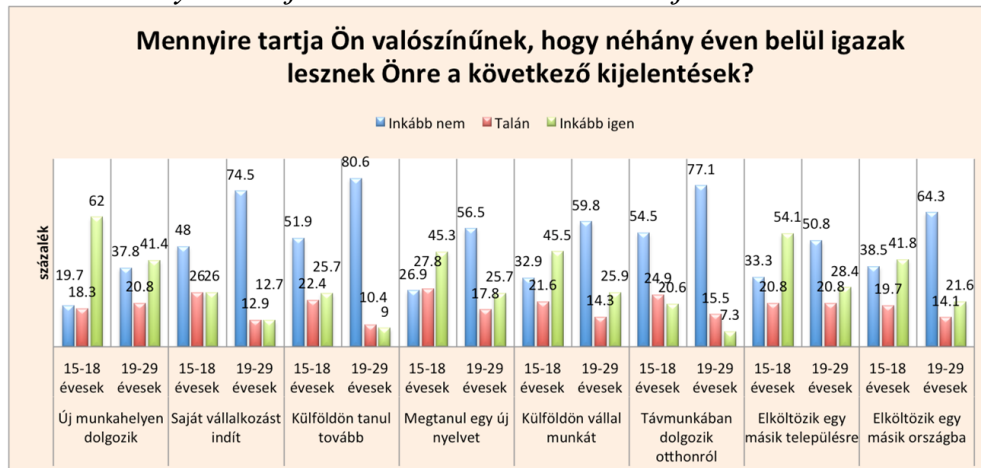
Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

A 15-18 éves válaszadók közül legtöbben, 151-en hajlandók lennének elköltözni egy másik településre a kedvezőbb munkalehetőség érdekében, 133-an akár egy másik megyébe is áttelepülnének. Ennél valamivel kevesebben, 116-an pedig az országot is hajlandóak lennének elhagyni, és egy másik országban munkát vállalni. Jól megfigyelhető az ábrán, hogy a kedvezőbb munkalehetőség érdekében azonban kevésbé motiváltak az ingázásra, napi több órás utazásra, inkább elköltöznének az adott településre vagy egy másik megyébe, akár országba. Egy idegen nyelv vagy még egy idegen nyelv és egy másik szakma elsajátítására inkább hajlandóak lennének, de legjellemzőbb az, hogy adott képesítésükkel, tudásukkal inkább a munka után mennének, és elköltöznének egy másik helyre.

A 19-29 év közötti fiatalok esetében is jellemző, hogy nem szívesen ingáznának, és utaznának több órát egy jobb álláslehetőség miatt, inkább elköltöznének egy másik településre vagy egy másik megyébe. Ami különbséget mutat a két korosztály között, az a külföldre való költözés, ugyanis a 19 év feletti fiatalok – a 15-18

évesekhez képest – kisebb arányban válaszolták azt, hogy elköltöznének egy másik országba, ha ott kedvezőbb munkalehetőséghez jutnának. Újabb szakma elsajátításában sem olyan mértékben motiváltak a 15-18 éves korúakhoz viszonyítva.

37. ábra: Mennyire tartja valószínűnek az alábbi kijelentések bekövetkezését?

Forrás: Nyíregyháza Ifjúsága 2015.

Az elkövetkezendő évekre vonatkozó eseményekkel kapcsolatban a legtöbb 15-18 éves fiatal, azaz 129 fő (62%) úgy gondolja, hogy új munkahelyen fog dolgozni, a 15-18 évesek körében azonban inkább azt helytálló mondanunk, hogy úgy értékelik, hogy dolgozni fognak néhány éven belül. Ez a szám a 208 válaszadóhoz viszonyítva azt is mutathatja, hogy valószínűleg még nem szerepel a terveik között a munkavállalás, hanem a továbbtanulást tűzték ki célul, így munkába állásuk majd későbbre tolódik.

A külföldi munkavállalás jelenik meg második helyen a megadott válaszok közül. 97-en úgy gondolják, hogy néhány éven belül külföldön fognak munkát vállalni.

Egy új nyelv elsajátítása is a közeljövő tervei között szerepel az itthoni és külföldi munkavállalás után a harmadik helyen. E pont esetében 212 válaszadóból 96-an gondolják úgy, hogy néhány éven belül megtanulnak egy új nyelvet. A válaszadók kevesebb, mint fele biztos ebben. A külföldi munkavállalás és egy új nyelv elsajátítása esetében az figyelhető meg, hogy a válaszadók kevesebb, mint fele rendelkezik határozott elképzelésekkel ezeken a területeken. Körülbelül fele-fele arányban pedig bizonytalanok ezen kérdések tekintetében vagy egyáltalán nem tartják valószínűnek a felsorolt események bekövetkeztét. Hasonló a helyzet abban a kérdésben is, vajon néhány éven belül elköltöznének-e egy másik településre. 207 válaszadó közül 95-en biztosak abban, hogy ez így lesz.

A fiatalok közül legtöbben egyáltalán nem tartják valószínűnek azt, hogy távmunkában fognak dolgozni, illetve hogy külföldön fognak tanulni, valamint saját vállalkozás beindítását sem tartják elképzelhetőnek.

A 19-29 évesek adatait tekintve minden válasznál azt tapasztalhatjuk, hogy kevésbé látnak vagy terveznek az említett területeken változásokat. Egyedül a munkahelyváltás esetében oszlanak meg a válaszok, kis eltérés van a nemmel és az igennel válaszolók között, de minden más kérdés tekintetében sokkal többen vannak azok, akik nem terveznek változást.

A mobilitással kapcsolatos országos kutatással összevetve a nyíregyházi adatokat, nem látni különbséget a fiatalok esetében. Mind országos szinten, mind csak a nyíregyházi válaszokat nézve azt mondhatjuk, hogy a helyi fiatalok esetében is ugyanazok a motiváló tényezők, azaz a jobb megélhetés, a karrier, és ugyanazok a visszatartó erők is, tehát a család, a barátok, a hazájukhoz való ragaszkodás. A Nyíregyházán vizsgált korosztályok közötti különbség is ugyanúgy jelen van országos szinten. A „Magyar Ifjúság 2012” kutatás során is levonható az a következtetés, hogy minél idősebb valaki, annál kevésbé motivált arra, hogy elhagyja az országot (Ruff, 2012).

Összegzésképpen tehát elmondható, hogy a Nyíregyházán felmért helyzet követi az országos tendenciát a munkaerő-piaci helyzetet tekintve.

Összefoglalás

Elemzésünk révén egy sajátos kép rajzolódik ki a kutatásból a fiatalokról, fiatal felnőttekről.

A 15-18 éves korosztály esetében a tanulás jelenik meg, mint jellemző tevékenység, ugyanakkor a megkérdezettek egyharmada mondta azt, hogy ha nem is rendszeresen, de végez valamilyen jövedelemszerző tevékenységet. A 19-29 életév közötti korosztály esetében jól leolvasható az az összkép, ami általában jellemzi a fiatalságot, vagyis az elhúzódó ifjúsági életszakasz. Nehéz egyértelmű tendenciákat találni a korosztályt jellemző folyamatokban. Bizonyos szempontokból a felnőttekre jellemző életet élnek, míg bizonyos szinten a gyerekkor jellemzői élnek bennük tovább. 84 százalékuk nőtlen, vagy hajadon, ugyanakkor a megkérdezettek közel fele 25 éves vagy annál idősebb. Ez pedig összhangban van az országos adatokkal is.

Aktivitásukat tekintve is egy heterogén csoportról beszélhetünk. A minta tagjainak megközelítőleg a fele tanul, a másik fele dolgozik. Jellemző az is, hogy a munkaviszonnyal rendelkezők egy része tanul is, míg az iskolába járók egy meghatározó része dolgozik is. Ugyanakkor a munkaviszonyban állóknak mindössze 35 százaléka érzi biztosnak a munkahelyét. Ráadásul nem ritka a minta tagjainak körében az sem, hogy feketén foglalkoztatják őket, illetve az, hogy a jövedelmüket részben vagy egészben zsebbe kapják. Ebből a helyzetből adódik, hogy szinte természetesnek tekinthető körökben a munkanélküliség állapotának a megélése. Függetlenül attól, hogy ez együtt jár-e a regisztrációval vagy sem. Mivel az érintett válaszadók zöme fél éven belül talál magának munkát (legalábbis a többség így ítéli

meg a munkaerő-piaci helyzetét), ezért feltételezhetjük, hogy kevésbé tekintik tragikusnak ezt az állapotot, sokkal inkább a mindennapi élet velejárójának. Ezt igazolja az is, hogy a megkérdezettek kétharmada nem tekinti kedvezőtlennek az elhelyezkedési lehetőségeit.

Az eddig leírtak alapján pedig természetesnek tekinthető, hogy a mobilitási hajlandósága erősebb ennek a korosztálynak. Amíg a családi gyökereik erősnek tekinthetők, hisz' bizonyos jellemzők alapján egy elhúzódó gyerekkorról beszélünk, ugyanakkor a társadalmi gyökereik már jóval gyengébbek.

A kutatásban megjelenő két korosztály mobilitási preferenciái között egyértelmű különbség mutatható ki. Úgy tűnik, hogy a 15-18 éves korosztály tagjai nyitottabbak a változásra, természetesnek tekintik az idegen nyelv tanulását, a külföldön történő továbbtanulást, munkavégzést. Az sem idegen tőlük, hogy elköltözzenek más településre, legyen az országon belül vagy azon kívül.

Mint ahogy az összefoglaló elején is írtuk, egy heterogén, a változásokra, a fejlődésre, az új dolgokra nyitott korosztályról beszélünk. Ez pedig azért fontos, mert egy olyan befogadó korosztályról van szó, amelyik ha megfelelő impulzusokat kap, akkor nem feltétlenül keresi máshol az életterét. Ugyanakkor azt sem szabad elfelejteni, hogy az országos, illetve a nemzetközi folyamatokhoz hasonló tendenciákról beszélünk. Tehát hatni, befolyásolni lehet, de megállítani ezeket a történéseket nem.

A fiatalok számára felkínált programok, lehetőségek sokkal inkább eredményezhetik azt, hogy ebben a nagy nemzetközi körforgásban mi is egy célállomás legyünk, és ne csak kibocsátók.

Felhasznált irodalom

- 1.) Artner Annamária (2013): A fiatalok munkanélküliségének kérdéséhez Európa példáján keresztül. In: Közgazdasági Szemle LX. Évfolyam, 2013. december pp. 1370-1371.
- 2.) Fónai Mihály – Szigeti Fruzsina (2016): A Nyíregyházán tanuló fiatalok képzettsége és oktatással kapcsolatos tervei. *Acta Medicinae et Sociologica* Vol. 7. No. 20-21: 29-47.
- 3.) Gászó Tibor (2012): Munkaerő-piaci helyzetkép. In: Magyar Ifjúság 2012. Szerk.: Székely Levente pp. 138-145.
- 4.) Huszti Éva, Takács Péter, Hüse Lajos (2016): A „Nyíregyháza Ifjúsága 2015” kutatás módszertana. *Acta Medicinae et Sociologica* Vol. 7. No. 20-21: 211-218.
- 5.) Matheika Zoltán (2013): Az ifjúsági munkanélküliség magyarországi sajátosságai. pp. 3-5. Letöltés helye: http://www.fesbp.hu/common/pdf/tanulmany_tarki.pdf. Letöltés ideje: 2016. január 6. 16.21.
- 6.) Patyán László, Huszti Éva (2016): Közéleti aktivitás, helyi közösségről alkotott vélekedések és intergenerációs kapcsolatok a nyíregyházi ifjúság körében. *Acta Medicinae et Sociologica* Vol. 7. No. 20-21: 197-210.

- 7.) Rusinné Fedor Anita (2016): Családalapítás és gyermekvállalás a fiatalok körében. *Acta Medicinae et Sociologica* Vol. 7. No. 20-21: 11-28. oldal
- 8.) Ronald McQuiad (2015): Multiple scarring effect of youth unemployment
In: Skills in Focus 11., 2015. június, Letöltés helye:
https://www.academia.edu/19404797/Multiple_scarring_effects_of_youth_unemployment, Letöltés ideje: 2016. január 10. 18.04.
- 9.) Ruff Tamás (2012): Ifjúsági mobilitás: Hajlandóság, lehetőség és tervek. Magyar Ifjúság 2012 p. 160.
- 10.) Dr. Tóth Pál Péter (2001): Migráció és Európai Unió. Szerk.: Dr. Lukács Éva - Dr. Király Miklós, 2001. pp. 20-21.
- 11.) Nemzeti Munkaügyi Hivatal, A Munkaerő-piaci helyzet alakulása a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat legfrissebb adatai alapján. Letöltés helye:
http://nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=full_afsz_stat_merop_2015_ Letöltés ideje: 2016. január 10. 21.36.

Felhasznált adatbázisok:

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics
Letöltés dátuma: 2015. december 7. 14.33.

A szerzők

Kállai Barbara, emberi erőforrás tanácsadó, munkaerő-piaci tanácsadó
Human-Net Alapítvány
Nyíregyháza, Semmelweis u. 24.
kallai.barbara@humannet.hu

Lengyelné Pogácsás Mária, szociális munkás, ügyvezető igazgató
Human-Net Alapítvány
Nyíregyháza, Semmelweis u. 24.
lengyelne.marica@humannet.hu

Nyírcsák János, szociális munkás, szociálpolitikus, kuratóriumi alelnök
Human-Net Alapítvány
Nyíregyháza, Semmelweis u. 24.
nyircsak.janos@humannet.hu